

## SUT BEZI SARATONI

Rajabova Dildora

Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14520864>

**Annotatsiya.** Dunyo aholisi orasida keng tarqalgan va onkologik kasalliklar orasida uchrash chastotasi yil sayin oshib borayongan patologiyalardan biridir.

Kasallanish ayol organizmining patologik holat kelib chiqish sabablarini bir nechtasini sanab o'tadi. Irsiylanish - bosh etiologik faktorlardan biridir.

**Kalit so'zlar:** o'sma, xavfli, sut bezi, saraton, buyrak, o'lim, onkologiya.

## РАК МОЛОЧНОЙ ЖЕЛЕЗЫ

**Аннотация.** Это одна из патологий, широко распространённых среди населения планеты и частота онкологических заболеваний с каждым годом увеличивается. Заболевание перечисляет несколько причин патологического состояния женского организма. Наследственность является одним из основных этиологических факторов.

**Ключевые слова:** опухоль, опасность, молочная железа, рак, почка, смерть, онкология.

## BREAST CANCER

**Abstract.** One of the pathologies that is widespread among the world's population and among oncological diseases, the frequency of occurrence of which is increasing every year. The disease is one of the causes of the pathological condition of the female body. Heredity is one of the main etiological factors.

**Keywords:** tumor, malignant, breast, cancer, kidney, death, oncology.

Sut bezi saratoni ayollarda eng ko'p tarqalgan xavfli o'smalardan biri hisoblanadi. Iqtisodiy rivojlangan davlatlarda sut bezi raki o'rta yoshli ayollar o'rtasida asosiy o'lim sabablaridan biri bo'lib kelmokda. Rossiyada ayollar o'rtasida sut bezi raki kasalligi onkologik kasalliklar o'rtasida birinchi o'rinni egallab, qaysiki kasallanish va o'lim darajasi ortmoqda.

Moyillik faktorlari

Sut bezi rakida yuqori moyillik guruhlarini paydo bo'lishida moyillik faktorlari muhim ahamiyatga egadir. Sut bezi raki moyillik faktorlarini shartli ravishda ikki guruhga bo'lish mumkin:

1.Endogen (organizm ichki muhiti bog'lik)

2.Ekzogen

Gormonal buzilishlar roli

Sut bezi raki rivojlanishini yuqori moyilligi gormon produtsirlovchi a'zolar funksiyasini buzilishi bilan bog'liq. Tuxumdonlar, buyrak usti bezi, qalqonsimon bez, gipofiz, gipotalamik sistema funksiyasini buzilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Erta hayz ko'rish va kech menopauza sut bezi raki rivojlanish darajasini oshirishi aniqlangan.

Boshqa moyillik faktorlari

Oxirgi yillarda sut bezi raki rivojlanishida genetik buzilishlarga katta ahamiyat berilmoqda. Adabiyotlarda yozilishicha, ikki tip molekulyar buzilishlar rak rivojlanishiga olib keladi: genlar mutatsiyasi va hujayraviy proliferatsiya induksiyasi (Semizlarov V.F. 2001).

Mutatsiya hujayra o'sishi, differensiallanishi va hujayra o'limini boshqaruvchi mas'ul genlarda sodir bo'ladi. Natijada bu genlar aktivatsiyalanadi yoki inaktivatsiyalanadi. Proliferatsiya yordamida o'sma paydo qiluvchi effekt hosil bo'ladi.

Mastopatiya

Mastopatiya-ayollar o'rtasida eng ko'p tarqalgan kasalliklardan biri bo'lib, 40-90% ni tashkil etadi. Mastopatiya fibroz-kistoz kasallik hisoblanib, displaziya bilan xarakterlanadi. Uning asosida organizmni gormonal statusini buzilishi yetadi va shuning uchun mastopatiya yoki displaziya sut bezini disgarmonal giperplaziyasiga kiradi.

Mastopatiya etiopatogenezi

Mastopatiya etiopatogenezida gormonal gipotalamo-gipofizar-tuxumdon sistema buzilishi yetadi. Bu esa o'sish faktorlari va gormonlar miqdorini tebranishi (esterogen, progesteron, degidroepiandrosteron, triyodtironin, tiroksin, LG, xorionik gonadotropin), shuningdek konsentratsiyasini o'zgarishi va sitoplazmatik retseptorlar aktivligini o'zgarishi bilan kuzatiladi.

Klinik ko'rinishi

Mastopatiyaning birinchi simptomi sut bezlarida og'riq bo'lib, bu menstrual sikl bilan bog'lik yoki bog'lik emas. Palpatsiyada diffuz yoki lokal xarakterdagi qattiqlanish aniqlanadi.

Qattiqlanish uchoqlari anik konturga ega bo'lmasdan, o'lcham va konsistensiya bo'yicha turlicha bo'lishi mumkin. Mastopatiyada sut bezidan kulrang yoki sarik rangli, suvli yoki shilliqsimon ajralmalar kelishi mumkin. Agar diffuz – kistoz mastopatiya fonida alohida tugunlar aniklansa, demak, buni mastopatiyaning tugunli formasi deyiladi. Tugunli formasida patologik jarayon ko'pincha chegaralangan sohalarda qattiq konglomeratlar ko'rinishida joylashadi.

Morfologik sut bezi to'qimasi hamma elementlarida proliferatsiya kuzatiladi.

Shuningdek morfologik kistoz hosilalar, yaqqol proliferatsiya va epiteliy atipiyasi kuzatilgan tugunlar aniqlanadi. Konservativ davolab bo'lmaydigan mastopatiyani lokalizatsiyalangan formalarida xirurgik davolash tavsiya etiladi: o'smani kesib olib tashlash va sut bezining sektoral rezeksiyasi. Sut bezi raki klinikasi.

Klinik ko‘rinishi bo‘yicha sut bezi raki ni 3 asosiy formasi farqlanadi: tugunli, diffuz va atipik.

Sut bezi raki klinik tasnifi:

- 1.Tugunli formasi;
- 2.Diffuz formasi;
- 2.Shish-infiltrativ;
- 2.Mastitsimon.
- 3.Atipik formasi:
- 3.Pedjet raki;
- 3.Teri ortiklari raki;
- 3.Ikki tomonlama rak;
- 3.Ektopirlangan rak;
- 3.Multitsentrik rak.

Tugunli formasi

Kasallikni 1-2-stadiyasida bemorlarda o‘smasimon qattiq konsistensiyali tugun paydo bo‘lishi, og‘riqli, teri simptomlari-burishish, umbilikatsiya aniqlanadi. Qo‘ltiq osti sohasida bitta yoki bir nechta harakatchan limfa tugunlar kuzatilishi mumkin.

Sut bezi rakini 3-4-stadiyasida bemorlarda kattalashgan o‘sma, teri simptomlari,so‘rg‘ichni tortilishi, sut bezi deformatsiyasi, yaralanishi yoki teriga o‘sib o‘tishi, regiona yoki uzoqlashgan metastazlar, ayrim hollarda ko‘lda shish aniqlanadi.

Mastitsimon formasi

Sut bezi sezilarli kattalashgan, palpatsiyada qattiq bo‘ladi. Yaqqol giperemiya, teri gipetermiyasi, infeksiya qo‘shilishi hisobiga to‘qimalar destruksiya mastit belgilarini beradi.

Yuqori harorat kuzatiladi.

Pedjet raki

O‘ziga xos xavfli o‘sma bo‘lib, surg‘ich va ateolani zararlaydi.Klinik ko‘rinishi bo‘yicha ekzemasimon, psoriazsimon, yarali va o‘smasimon

Formalari farqlanadi.Birinchi klinik belgisi surg‘ichni qalinlashishi-Krauze simptomi hisoblanadi.

## REFERENCES

1. Farida Farkhodovna, K., Umida Rakhmatulloevna, N, & Mokhigul Abdurasulovna, B. (2022). ETIOLOGY OF CHRONIC RHINOSINUSITIS AND EFFECTIVENESS OF ETIOTROPIC TREATMENT METHODS (LITERATURE REVIEW). Новости

- образования: исследование в XXI веке, 1(4), 377–381. извлечено от <https://nauchniyimpuls.ru/index.php/noiv/article/view/1367>
2. Numonova, A., & Narzulayeva, U. (2023). EPIDEMIOLOGY AND ETIOPATHOGENESIS OF CHF. Наука и инновация, 1(15), 115-119.
  3. Орипова Озода Олимовна, Самиева Гулноза Уткуровна, Хамидова Фариди Муиновна, & Нарзулаева Умида Рахматуллаевна (2020). Состояние плотности распределения лимфоидных клеток слизистой оболочки гортани и проявления местного иммунитета при хроническом ларингите (анализ секционного материала). Academy, (4 (55)), 83-86.
  4. Umida Rakhmatulloevna Narzulaeva, & Xamrayeva Muxlisa Farmon qizi. (2023). ETIOPATHOGENESIS OF HEMOLYTIC ANEMIA. Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing, 1(1), 1–4. Retrieved from <https://webofjournals.com/index.php/5/article/view/26>
  5. Нарзулаева, У., Самиева, Г., & Насирова, Ш. (2023). Гемореологические нарушения на ранних стадиях гипертензии в жарком климате. Журнал биомедицины и практики, 1(1), 221–225. <https://doi.org/10.26739/2181-9300-2021-1-31>
  6. Umida Rakhmatulloevna Narzulaeva. (2023). Important Aspects of Etiology And Pathogenesis of Hemolytic Anemias. American Journal of Pediatric Medicine and Health Sciences (2993-2149), 1(7), 179–182. Retrieved from <https://grnjournal.us/index.php/AJPMHS/article/view/817>
  7. Нарзулаева, У. Р., Самиева, Г. У., & Насирова, Ш. Ш. (2021). ИССИҚ ИҚЛИМДА КЕЧУВЧИ ГИПЕРТОНИЯ КАСАЛЛИГИНИНГ БОШЛАНҒИЧ БОСҚИЧЛАРИДА ГЕМОРЕОЛОГИК БУЗИЛИШЛАР. ЖУРНАЛ БИОМЕДИЦИНЫ И ПРАКТИКИ, 6(1).
  8. Нарзулаева, У., Самиева, Г., Лапасова, З., & Таирова, С. (2023). Значение диеты в лечении артериальной гипертензии . Журнал биомедицины и практики, 1(3/2), 111–116. <https://doi.org/10.26739/2181-9300-2021-3-98>
  9. Narzulaeva Umida Rakhmatulloevna, Samieva Gulnoza Utkurovna, & Ismatova Marguba Shaukatovna (2020). SPECIFICITY OF THE CLINICAL COURSE OF THE INITIAL STAGES OF HYPERTENSION IN ARID ZONES OF UZBEKISTAN AND NON-DRUG APPROACHES TO TREATMENT. Кронос, (4 (43)), 15-17.
  10. Umida Raxmatulloevna Narzulaeva, & Mohigul Abdurasulovna Bekkulova (2023). Arterial gipertenziya etiologiyasida dislipidemiyaning xavf omili sifatidagi roli. Science and Education, 4 (2), 415-419.

11. Narzulaeva, U. R., & Samieva, G. U. (2021). Nasirova ShSh. Hemoreological Disorders in The Early Stages Of Hypertension In Hot Climates. *Journal of Biomedicine and Practice*, 6(1), 221-225.
12. Dilsora Nuriddinovna Juraeva, Umida Rakhmatulloevna Narzulaeva, & Kurbonova Gulbahor Aslamovna. (2022). GENDER DIFFERENCES IN THE PARACLINICAL FEATURES OF THE COURSE OF TRIGEMINAL NEURALGIA. *World Bulletin of Public Health*, 8, 186-190. Retrieved from <https://www.scholarexpress.net/index.php/wbph/article/view/751>
13. Нарзуллаева, У. Р., Самиева, Г. У., & Пардаева, З. С. (2020). Pathogenetic aspects of verified risk factors such as arterial hypertension and dyslipidemia in the development of chronic heart failure. *American Journal of Medicine and Medical Sciences*, 10(10), 776-779.
14. Жураева, Д. Н., & Нарзуллаева, У. Р. (2020). Эркак ва аёлларда уч шохли нерв невралгияси кечилишининг параклиник хусусиятлари. *ЖУРНАЛ НЕВРОЛОГИИ И НЕЙРОХИРУРГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ*, 1(1).
15. Narzulyeva, U., & Ismoilova, N. (2023). DETECTION OF EATING BEHAVIOR DISORDERS IN STUDENTS BEFORE THE EXAM USING THE DEBQ QUESTIONNAIRE. *Наука и инновация*, 1(15), 112-114.
16. Narzulaeva, U. (2023). PATHOGENETIC MECHANISMS OF MICROCIRCULATION DISORDERS. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(10), 60–65. Retrieved from <https://researchcitations.com/index.php/ibmscr/article/view/2811>
17. Narzulaeva Umida Rakhmatulloevna and Rakhmatova Fotima Ulugbekovna, “PATHOGENETIC MECHANISMS OF DISORDERS IN THE HEMOSTASIS SYSTEM OBSERVED IN PATIENTS INFECTED WITH COVID-19”, *IEJRD - International Multidisciplinary Journal*, vol. 7, no. ICMEI, p. 3, Feb. 2023.
18. Narzulaeva, U. (2023). PATHOGENETIC SIGNIFICANCE OF HYPERLIPIDEMIA IN THE CLINICAL COURSE OF ARTERIAL HYPERTENSION. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(11), 86-91.
19. Narzulaeva, U. (2023). PATHOGENETIC SIGNIFICANCE OF HYPERLIPIDEMIA IN THE CLINICAL COURSE OF ARTERIAL HYPERTENSION. *International Bulletin of Medical Sciences and Clinical Research*, 3(11), 86-91.
20. Нарзуллаева, У., Самиева, Г., & Пардаева, З. (2022). ПАТОФИЗИОЛОГИЯ РЕПЕРФУЗИОННОГО ПОВРЕЖДЕНИЯ МИОКАРДА. *Журнал вестник врача*, 1(2), 155–158. <https://doi.org/10.38095/2181-466X-2020942-154-157>

21. Самиева, Г., Нарзулаева, У., & Самиев, У. (2023). Течение артериальной гипертензии у жителей засушливого региона. Каталог монографий, 1(1), 1–108. извлечено от <https://inlibrary.uz/index.php/monographs/article/view/27456>
22. Oripova, O. O., Samieva, G. U., Xamidova, F. M., & Narzulaeva, U. R. (2020). Sostoyanie plotnosti raspredeleniya limfoidnyx kletok slisistoy obolochki gortani va proyavleniya mestno immuna pri xroncheskom laringite (tahlil seksionnogo material). Akademiya,(4 (55)), 83-86.
23. Rakhmatulloevna, N. U., & Abdurasulovna, B. M. (2022). GEMOREOLOGIK BUZILISHLAR VA ERITROTSITLAR AGREGATSION XOSSALARI O'ZGARISHINING PATOGENETIK MEXANIZMLARI. JOURNAL OF BIOMEDICINE AND PRACTICE, 7(6).